

Arnhem, vrijdag 17 september 2010

‘Verwerking en de moderne veteraan’

Generaal-majoor Mart de Kruif

Plaatsvervangend commandant landstrijdkrachten en
Voormalig commandant ISAF-troepen in Afghanistan

Excellentie, geachte genodigden, dames en heren,

Bijna vijftig jaar geleden liep ik aan de hand van mijn vader langs de Vecomifabriek over de Rijnbrug. Toen was dat voor mijn gevoel een heel eind. Hoewel ik natuurlijk veel te klein was om alles te begrijpen, laat staan te onthouden, weet ik nog dat hij sprak over Engelsen, Polen, Parachutisten (geen idee wat dat waren) en ‘Moffen’ (mijn vader had drie jaar in een werkkamp gezeten en gebruikte nooit het woord ‘Duitsers’). Deze ‘vader en zoon’ wandeling was het begin van een

jaarlijks terugkerende rite. Vanuit mijn woonplaats Rheden was Arnhem immers op een steenworp afstand, en dat gecombineerd met mijn vaders fascinatie voor geschiedenis en (natuurlijk) vooral de Tweede Wereldoorlog, leidde ieder jaar in September tot het afleggen van het drieluik Airbornemars, Hartenstein en een bezoek aan de begraafplaats in Oosterbeek.

Vijfentwintig jaar geleden stond ik weer in Arnhem. Na mijn middelbare schoolopleiding hier aan het Christelijk Lyceum aan de Bernhardlaan en de opleiding tot officier in Breda was ik terug in Arnhem, op de Saksen-Weimar Kazerne. Het daar gelegerde bataljon hielp ieder jaar met de herdenking van de Slag om Arnhem door allerlei hand- en spandiensten te verlenen, waaronder het hijsen van de vlaggen tijdens een ceremonie in de Berenkuil. Als jonge luitenant mocht ik dat leiden, en zag dan de emotie en de ervaring, zowel psychisch als fysiek, als de Britten en Polen de brug op marcheerden. Die emotie intrigeerde mij, omdat je ergens vermoedde dat die emoties uniek waren, en daarom eigenlijk ook niet te delen. Ze waren bijna tastbaar aanwezig, maar je kon ze nooit goed kleur geven.

En weer 25 jaar later woon ik in Doesburg, kan iedere dag de (nu) John Frost Brug vanuit mijn raam zien en heb samen met Britse Para's en Polen, maar ook (inmiddels) met Duitsers in Afghanistan gediend.

Als geboren en getogen Gelderlander is het daarom niet alleen een grote eer om hier tot u te mogen spreken, maar het sterkt mij ook in de opvatting dat toeval misschien niet bestaat. In ieder geval is de cirkel een beetje rond.

Vandaag praten wij over 'Verwerking'. De vraag aan mij was: kunnen wij na de brute confrontatie met oorlogshandelingen tot innerlijke bevrijding komen, of kunnen wij het verleden vergeten en 'gewoon' doorgaan? Of zijn wij voor altijd getekend en gebrandmerkt? Hoe is dat voor de militair en kunt u daarover vanuit het hart spreken?

Ik zal trachten al deze vragen te beantwoorden, maar ik durf u al wel te zeggen dat ik natuurlijk zal spreken vanuit mijn hart. Want ervaringen werken meer op je ziel dan op je verstand. Militairen zijn mensen in uniform, geen machines met een wapen. Daarom is mijn verhaal persoonlijk in plaats van zakelijk, selectief in plaats van objectief en uniek in plaats van universeel, hoewel veel veteranen zich in mijn verhaal zullen herkennen.

De schrijver..... zei eens: 'De eerste les in de veteranologie is dat niemand de overlevenden begrijpt. Het is geen onwil, het is een vanzelfsprekend gegeven. Ze – u, mijn waarde toehoorders – kunnen het niet vatten. Uw perspectief is altijd verkeerd, want uw standpunt is moreel. Er is evenwel niet moreels aan een biografie, er kleeft niets zedelijks aan de geschiedenis: het is allemaal een opeenvolging van naakte feiten.....'

Hoewel ik niet weet of hij gelijk heeft, laat ik toch maar beginnen met die 'naakte' feiten.

Op 1 november 2008 aanvaardde ik het commando over alle ISAF-eenheden in zuid-Afghanistan. In totaal bijna 20.000 militairen uit 18 landen, waaronder de Task Force Uruzgan uit Nederland. Een jaar later, op 01 november 2009, droeg ik het commando over. Op dat moment commandeerde ik 45.000 militairen uit 24 landen. In dat jaar sneuvelden 284 collega's en raakten ruim 700 ISAF-militairen zwaar gewond. Daarbij noem ik niet eens de gesneuvelde en gewonde Afghaanse collega's en Afghaanse burgers, wat een veelvoud is van de zojuist genoemde cijfers. Ik heb dus 284 keer afscheid genomen van kameraden, 284 brieven geschreven aan familieleden en 284 keer de commandanten van de Task Forces gecondoleerd met hun verlies. We hebben tenminste 8000 patrouilles uitgevoerd en 6000 bernbommen gevonden.

Iedere dag hebben we ons leven op het spel gezet om zeven miljoen Afghanen in het Zuiden na dertig jaar conflict eindelijk hoop te geven op een betere toekomst voor hen en hun kinderen.

Dit is wat een veteraan achter zich laat, zeg maar 'de achterkant' van zijn geest als hij terug in Nederland van de vliegtuigtrap stapt. De 'voorkant' van de veteraan wordt na terugkeer geconfronteerd met een andere wereld dan de wereld die je zo juist achter je hebt gelaten,

een nieuwe wereld waarin je vol verbazing om je heen kijkt. Die verbazing kun je beschrijven aan de hand van drie thema's: belang, beeld en bewustzijn.

Ik begin met belang. Van een wereld waarin leven en dood iedere dag een rol speelt en jouw 'headlines' vult, kom je in de wereld van Yolante en Wesley, RTL-boulevard, Blauw Bloed en een overdosis aan talentenjachten. Dit verward je, want wat ik belangrijk vind is in Nederland nieuws op pagina 7, terwijl wat Nederland belangrijk vindt voor mij futiliteit is.

Het tweede thema is beeld. Direct na terugkeer merk je gelijk dat jouw beeld van Afghanistan anders is dan het gangbare beeld in de media en de maatschappij. Ik beschrijf dat in tegenstellingen.

- Ik vind Afghanen prachtige mensen, ongekennd sterk, moedig en trouw, die lijden onder een ongelofelijke intimidatie en terreur van 'insurgents'. Nederland ziet Afghanen als moslims die het Westen haten en de Taliban steunen.
- Voor mij is Afghanistan een land, voor Nederland is Afghanistan Uruzgan.
- Ik zie een levende stad, Nederland ziet een bomaanslag.
- Ik zie vooruitgang, Nederland ziet meer slachtoffers.
- Ik heb hoop, Nederland heeft twijfel.
- Ik hoor over de Taliban, ik zeg dat de Taliban niet bestaat.
- Ik zie de meeste militairen als betere mensen terugkomen, Nederland denkt dat veteranen een deuk hebben opgelopen of soms een wandelende tijdbom zijn.

En ten slotte het derde thema: bewustzijn. In Afghanistan zijn de mensen bezig met wat men heeft. Na terugkeer merk je dat we in Nederland vooral bezig zijn met wat men niet heeft.....

Dames en heren, hoe gaat de geest van een veteraan om met twee zo verschillende kanten. Hoe verwerk je dit nu allemaal?

Het goede nieuw is: veel gaat vanzelf. Tijd heelt misschien niet alle wonden, maar wel veel. En wat niet wordt geheeld, leer je vaak een plaats te geven. Je leert er mee omgaan, net als het verlies van een geliefde of een familielid.

En wat niet vanzelf heelt, vereist de hulp van anderen. Vooraan staat daarbij het thuisfront (ik vind het woord thuisfront eigenlijk erg Pruisisch klinken, maar een beter woord heb ik ook nog niet, maar dat terzijde). Het thuisfront is immers niet alleen een onmisbare steun tijdens de uitzending, ook na de uitzending zijn de partners, familieleden en vrienden diegenen die de 'eerste-lijns' zorg moeten uitvoeren. Zij kennen de veteraan het beste, kennen je karakter en kunnen daarom ook het beste inspelen op je ervaringen en mogelijk veranderd gedrag.

Hieraan zit echter ook een schaduwzijde: deze zorg door het thuisfront vindt plaats nadat het thuisfront zelf ook door een moeilijke tijd is gegaan. Een tijd die waarschijnlijk voor het thuisfront nog moeilijker was dan voor de veteraan. Waar de veteraan immers wordt geconfronteerd met een afwisseling van angst en rust, verkeert het thuisfront 24 uur per dag in onzekerheid. Ieder telefoontje op een vreemd tijdstip of iedere vreemde auto in de straat leidt tot een beklemmend gevoel. En dat onafgebroken vier, zes of twaalf maanden lang.

Daar komt dan soms nog bij dat de omgeving zegt: ‘maar daar heb je toch zelf voor gekozen?’, daarbij voorbijgaand aan het feit dat mijn vrouw getrouwd is met de mens Mart de Kruif, niet met de Generaal-majoor de Kruif en mijn kinderen al helemaal geen keus hebben gehad. **Kortom: de eerste tip voor verwerking is: steun het thuisfront** (en eigenlijk moet je hen een medaille geven, niet de militair).

De tweede tip is: erken dat de veteraan niet zelf de missie heeft verzonnen, maar een op democratische wijze genomen politiek besluit uitvoert in naam van Nederland.

Dat betekent in conceptueel opzicht dat de uitgezonden militair recht heeft op een missie met een duidelijke doelstelling, een onwrikbaar juridisch kader en een bruikbare geweldsinstructie. In fysiek opzicht moet de militair beschikken over het beste materieel wat er is en daarmee vooraf tot in perfectie kunnen trainen. In mentaal opzicht is voor de veteraan **voor dat** hij of zij op missie gaat essentieel dat zij het gevoel hebben mee te doen aan een missie die ‘goed’ is. Onze grondwet vormt daarvoor de basis, maar duidelijke en tastbare zingeving aan een missie door de regering en het parlement moeten daar de vertaling van zijn. Ten slotte verdient de veteraan, zowel **tijdens** de missie als **na** terugkeer, de waardering maar vooral de steun van ons allemaal. Dat betekent ook dat we als maatschappij goed zorgen voor de familie, partners en vrienden van gesneuvelde militairen en de gewonden de aandacht geven die zo nodig hebben.